

Ercan TURAN

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Tetkik Hakimi

Anayasa Mahkemesi'nin 2003/10 E., 2006/106 K., 23.11.2006 Tarihli Kararı Karşısında 506 Sayılı Yasa'nın 26. Maddesine Dayalı Rücuan Tazminat Davaları

Giriş

Anayasa Mahkemesi, 21.3.2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan, 2003/10 E., 2006/106 K., 23.11.2006 tarihli kararıyla; 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 26. maddesinin 3395 sayılı Yasa ile değiştirilen birinci fıkrasının "... sigortalı veya haksahibi kimselerin işveren- den isteyebilecekleri miktarlarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE karar vermiş; anılan düzenlemenin Anayasaya aykırı olduğu konusunu itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi önüne götüren Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, iptal kararı sonrasında oluşturduğu içtihadında, "...26. maddedeki anılan cümlenin iptali ile Kurumun rücu hakkının; yasadan doğan kendine özgü ve sigortalı ya da hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, ilk peşin değerli gelirlerin; tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktariyle sınırlı kısmının tazminine hükmedilebileceği... maddi zarar (Tavan) hesabı yapılması gerekmediği gibi, tazmin sorumlusunun sigortalıya veya hak sa-

hiplerine yapmış olduğu her türlü ödemenin Kurumun rücu alacağından düşülmesine imkân bulunmadığı..." Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı öncesinde halefiyet ilkesine dayalı olarak açılmakta olan bu tür rücu davalarının, "...iptal kararından sonra, kanundan doğan bağımsız rücu alacağına dönüşmüş olup, yasa maddesi bu haliyle yorumlandığında artışların istenilemeyeceği sonucuna ulaşılabileceği kuşku ve duraksamaya yer yoktur." gerekçelerine yer vermiştir.

Yazının amacı, 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesinde, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararıyla oluşan değişikliğin, konuya ilişkin İçtihadı Birleştirme Kararları ışığında değerlendirilmesi halinde; rücuan tazminat davalarının "yasadan kaynaklanan ve temelinde geri alma hakkı bulunan kendine özgü halefiyet" ilkesinden uzaklaşarak ele alınmasına olanak bulunup bulunmadığının, özellikle usul kuralları yönünden incelenmesidir.

Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilen cümle, 3395 sayılı Yasa ile getirilen bir düzenleme olduğundan, konunun tüm boyutlarıyla ele alınabil-

mesi, 506 sayılı Yasa'nın 26/1. maddesinde anılan değişikliğin bulunmadığı döneme ilişkin yargısal yaklaşım ve öğretilerdeki görüşlerin irdelenmesini de zorunlu kılmaktadır.

Konunun Yargı Kararları Kapsamındaki Gelişimi

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 506 sayılı Yasa öncesinde yürürlükte olan, 4772 sayılı, İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Hakkında Kanun nedeniyle çıkan uyumsuzluklar nedeniyle oluşturduğu 1953/17 E., 1954/10 K., 31.03.1954 tarihli kararında, "Hallolunacak mesele 4772 sayılı Kanun'un otuzyedinci maddesi hükmünce İşçi Sigortaları Kurumu'nun iş kazalarında sigortalıya ve ölmüş ise kanuni hak sahiplerine sağladığı tazminat ve ödeneklerden dolayı işveren veya kazaya sebep olan şahıs aleyhine rücuan ikame ettiği tazminat davalarında sigortalının müterafık kusurunun tahakkuku halinde Borçlar Kanunu'nun kırkdördüncü maddesi hükmünün tatbiki lazım gelip gelmeyeceğini tayinden ibarettir.

Hususi Dairece 17.3.1952 tarih ve 1968/1475 adetli kararla belirtilen içtihat, hukuki prensiplere ve kanun hükümlerine uygun görülmüştür. Şöyle ki; sigortacı, ödediği sigorta bedeli nispetinde sigortalının yerine geçmiş ve onun kanuni halefi olmuştur. Bu itibarla sigortacı, sigortalının haiz olduğu hak ve yetkiler haricinde bir iddia dermeyan edemez. Haksız fiilden zarar gören sigortalının zararın faili veya istihdam eden aleyhine açtığı bir tazminat davasında hâkim, nasıl ki, Borçlar Kanunu'nun kırkdördüncü maddesi hükmünü tatbik etmeli ise, bir iş kazasından dolayı ödediği tazminat münasebetiyle sigortalıya halef olan İşçi Sigortaları Kurumu'nun rücu hakkını kullanarak ikame eylediği bu kabil tazminat davalarında da hâkim, sigortalının müterafık kusuru mevcut ise zikrolunan kırkdördüncü madde hükmüne müddeabih tazminat miktarını tenkis edebilir." sonucuna varmış; 1960/13 E.,1960/15 K., 29.06.1960 tarihli YİBBGK kararında ise, "4772 sayılı Kanun'un değişik 37 inci maddesi hükmü ile, iş kazası veya meslek hastalığının işverenin veya işveren vekilinin kastından veya İş Kanunu'nun işçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti hükümlerine aykırı hareketinden, yahut suç sayılan diğer fiilinden veyahut sigortalının işyerine ait işler dışında çalıştırılması yü-

zünden doğmuş olması halinde işçi Sigortaları Kurumu'na sigortalıya veya hak sahibi kimselere yapılan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarı ile, gelir bağlandığı takdirde bu gelirlerin sermaye değerlerini işveren veya vekilinden istemek hakkı tanınmıştır.

İşçi Sigortaları Kurumu'na tanınmış olan bu dava hakkı netice itibariyle (sigortacı durumunda bulunan İşçi Sigortalı Kurumu'nun sigortalı işçinin veya onun ölümü sebebiyle yardımından mahrum kalan ve Sigorta Kanunu gereğince sigorta tarafından kendilerine tazminat ödenen kimselerin işverene karşı Borçlar Kanunu veya İş Kanunu gereğince açabilecekleri tazminat davalarına) halef olma esasına dayanmaktadır; yani İşçi Sigortaları Kurumu bu davasını geçirdiği iş kazası veya tutulduğu meslek hastalığı neticesi zarar gören işçiye ve işçinin ölümü halinde hak sahiplerine, zararlarına karşılık ödediği veya ödeyeceği paraların tazmin ettirilmesi için, onlar yerine geçerek açmaktadır...

4772 sayılı Kanun'un değişik 37 inci maddesine göre İş Kanunu'na tâbi sigortalı işçinin veya İş Kanunu'na tâbi sigortalı işçinin ölümü ile onun yardımından mahrum kalanların halefi olarak İşçi Sigortalı Kurumu'nun işverene karşı açacağı tazminat davalarında iş mahkemelerinin vazifeli olduğu..." görüşüne yer verilmiştir.

4772 sayılı Yasa'dan kaynaklanan uyumsuzluklar nedeniyle oluşturulan ve Kurum'un rücu hakkının halefiyet ilkesine dayandığını belirleyen Yargıtay uygulaması, 506 sayılı Yasa'nın yürürlüğü sonrasında da aynı ilkeden hareketle çözüme ulaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen cümle, 20.6.1987 tarih, 3395 sayılı Yasa ile eklenmiş olup, 506 sayılı Yasa'nın 26/1. maddesinde bu ibarenin bulunmadığı (iptal kararı nedeniyle tekrar dönüştüğü) eski haline ilişkin olarak, "Kurum ile sigortalı arasındaki ilişki, yasal ardalık(=kanuni haleflik) esasına dayanmaktadır. 4772 sayılı Kanun'un yürürlüğü sırasında ve o Kanun'un 37. maddesi dolayısıyla kurulmuş olan bu içtihat, 4772 sayılı Kanun yürürlükten kaldırıldıktan ve 506 sayılı Kanun yürürlüğe konulduktan sonra da sürdürülmüştür ve şimdi de sürdürülmektedir.

Bununla birlikte, İçtihadı Birleştirme Kararlarında öngörülen Kurum'un "sigortalının haiz olduğu hak ve yetkiler haricinde bir iddia dermeyan" edilemeyeceği yollu esas, Kurum'a Kanun'un yük-

lediği yardım ödeviyle bağdaşır şekilde anlaşılacak gerekir. Herhalde, bu konuda, maddenin konuluş amacı ile çelişen ve özellikle "suiistimal"lere açık kapı bırakan sert ve katı uygulamalardan kaçınılmalıdır. Örneğin, zarar gören işçi, işvereni bu zararlandırıcı olayın sonuçlarından ötürü ibra etmiş olsa, bu harcaması(=tasarrufu), yardım ödevini yerine getiren Kurum'un işveren aleyhine rücu davası açmasına engel teşkil etmez."¹, "Kurumun sigortalıya ve hak sahibi kimselerine yaptığı sosyal sigorta yardımlarını ödettirme hakkının ardalık(=haleflik) esasına dayanmasının bir başka sonucu da şudur: Kurum'un ödettirme hakkının en üst sınırı, sigortalının veya hak sahibi kimselerinin sorumlulardan isteyebileceği miktardır... Mahkeme, üst sınırın aşıldığı yönünü görevi gereğince ve kendiliğinden göz önünde tutmakla ödevlidir. Diyelim ki üst sınırın aşılması kuralı, sonradan yürürlüğe konulmuş yasalar gereğince artırılan gelirlere dayanan rücu davalarında da geçerlidir."² düşüncelerinin dile getirildiği ve uygulamada da, peşin sermaye değerli gelirlere oluşan artışların, gerçek zarar tavan sınırlaması dahilinde tazmini yoluna gidildiği görülmektedir³.

506 sayılı Yasa'nın uygulanmasına ilişkin olarak, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin, "506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 26/1. maddesinde, sigortalı ve haksahiplerine bağlanan gelirlere meydana gelen her artışın ayrı bir olgu sayıldığı ve onay tarihi itibarıyla on yıllık zamanaşımına tâbi bulunduğu" yaklaşımı benimsenmişken; Hukuk Genel Kurulu'nun 29.1.1992 tarih ve 1991/549 Esas ve 1992/20 Karar sayılı ilamında; "Gelirlere meydana gelen artışlardan dolayı Kurum'ca açılacak davalarında, zamanaşımı süresinin işçi veya haksahiplerinin işveren aleyhine açacakları davanın zamanaşımı süresi kadar olacağı ve olay tarihinden başlayacağı kabul edilmesi nedeniyle ortaya çıkan içtihat ayrıklığının, içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi istemi üzerine oluşturulan, 1992/3 E., 1994/3 K., 01.07.1994 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararında, çözümü gereken sorun, "... iş kazası ve meslek hastalığına maruz kalan sigortalılara, ya da hak sahiplerine, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından Sosyal Sigortalar Kurumu'nca bağlanan gelirlere, kanun, kararname ve katsayı değişikliği nedeniyle yapılacak artışların, Sosyal Sigor-

talar Kurumu'nca 506 sayılı Kanun'un 26/1. maddesi çevresinde, asıl sorumlulardan geri istenip istenemeyeceği, madde bağlamında açılan rücu davalarının hukuki dayanağının ne olduğu, diğer bir deyimle klasik halefiyete mi, yoksa kanundan doğan temelinde rücu hakkı bulunan (Suigeneris = Kendine özgü = nevi şahsına münhasır) halefiyete mi dayandığı, bu davaların tâbi olduğu zamanaşımının türü ve hangi tarihte başlayacağı ve özellikle zamanaşımının başlangıç tarihinin, sigorta olayının meydana geldiği tarih mi, yoksa sigortalı ve hak sahibine gelir bağlanmasını Kurum'un yetkili organının onayladığı tarih mi olması gerektiği..." biçiminde belirlendikten sonra, "...sigortalı, ya da hak sahiplerinin, söz konusu iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle uğradığı iş göremezlik ve destekten yoksunluk zararlarının giderimi için asıl sorumlular aleyhine açtıkları maddi tazminat davalarında, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun bu kişilere bağladığı yukarıda açıklanan gelirlerin ve gelir artışlarının peşin sermaye değerleri toplamı dikkate alınarak düşülmekte ve o davalarda, sigorta tahsisleri ile karşılanmayan zararların giderimi sağlanmaktadır. Diğer bir deyimle, o davalarda, asıl sorumlular, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun ödemeleri nispetinde borçtan kurtulmaktadır. Böylece çalışma hayatının düzenli işlemesi, ekonomik yönden güçsüz olan sigortalıların iş hayatının risklerine karşı sosyal güvencesi sağlanmış olmaktadır. Aslında, iş kazası ve meslek hastalığı geliri ve onun artırılmış hali, iş kazası ve meslek hastalığından sorumlu olanların ödeyeceği ve gidereceği zarar bölümünden ibarettir...

506 sayılı Yasa'nın 26/1. maddesinde, bu konuda açıkça; "Kurum'ca sigortalıya veya hak sahibi kimselerine yapılan veya ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarları ile gelir bağlanırsa bu gelirlerin .... sermaye değerleri toplamı ..... işverene ödettirilir..." denilmiştir. Bu sözcükler, gayet kapsamlı ve çoğul sözcüklerdir. Çeşitli zamanlarda, değişik nedenlerle bağlanan tüm gelirleri ve gelir artışlarını kapsamaktadır. Maddede, gelir artışlarının nedenleri yönünden hiçbir ayırım yapılmamış, ödetme konusunda, kanun, kararname ve katsayı artışlarıyla gerçekleşen gelir artışı ödetilmez, öteki nedenlerle gerçekleşenler ödetilir şeklinde bir ayırım yapılmamış; istisnai bir kurala yer verilmemiştir...

Kaldı ki, aşağıdaki nedenlerden ötürü de, yukarıdaki yargıya ulaşmak zorunludur.

Bir defa, işverenin kusurlu eylemiyle oluşan iş kazası ve meslek hastalığı ile, gelir artışı arasında, uygun neden ve sonuç bağı vardır... işvereni, sırf prim ödedi diye, böyle eylemlerinden sorumsuz tutmak; ödeme yükümünden kurtarmak, hem böyle davranışlar göstermeyen işverenlerle eşitsizliğe, hem de işkazaları ve meslek hastalıklarını teşvik etme sonucunu doğuracağı belirgindir. Bu sonucu önlemek amacıyla, yukarıdaki eylemleri gerçekleştiren işverene, gelirlerin ve artışlarının ödenmesi yasal ilkesi kabul edilmiştir...

Öte yandan, işverenin açıklanan nitelikteki eylemleri sonucu sakatlanan veya ölen sigortalı ve haksahiplerine yardım etmek ve gelir bağlamak görevi Sosyal Sigortalar Kurumu'na kanunla yükletilmiştir. Anayasa'nın 65. maddesine göre Devlet, sosyal güvenlik yardımlarını, mali durumunun elverdiği ölçüde yapar. Başlangıçta, bu nedenle düşük ve yetersiz olan veya sosyo-ekonomik koşullara göre yetersiz kalan yardımlar, zaman içinde iyileştirilebilir. Bu, Anayasa'nın ve yasaların buyruğudur ve bu istikamette Kurum'a verilen görevin sonucudur. Bütün bu birbirine bağlı işlemler, işverenin kusurlu eylemleri nedeniyle gerçekleştiği için, rücuun ödetilmesine imkân sağlanmıştır...

Öte yandan, 3395 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle, 26. maddeye getirilen tavanla sınırlı ödetme yöntemi dahi, artışların istenebileceğinin diğer bir kanıtıdır... Yasa koyucu, 3396 sayılı Kanun'la, Bağ-Kur Kanunu'nun 63. maddesine dayanan rücu davalarında, gelir artışlarının rücu tahsilini engellemiştir. Bunun hemen öncesinde kabul edilen 3395 sayılı Kanun'da ise, sosyal sigortalar alanında böyle bir engellemeye gitmemiş, rücu davalarına tavan sınırı getirmekle yetinmiştir... Gelir artışlarının, rücu tahsil davalarının, kanunun özel hükmünden doğan ve temelinde geri alma hakkı bulunan, kendine özgü nitelikte haleflik hukuki temelinde dayandığı kabul edilmiştir.

Sonuç: İş kazası ile meslek hastalığına maruz kalan sigortalılara ya da bunların hak sahiplerine, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası kolundan, Sosyal Sigortalar Kurumu'nca bağlanan gelirlerde; kanun, kararname ve katsayı değişikliği nedeniyle yapılacak artışların, 506 sayılı Kanun'un 26/1. maddesi çevresinde sorumlulardan geri istenebileceği..." sonucuna varılmıştır.

Yargıtay uygulamasında, gelir artışlarının rücu tahsiline ilişkin davaların, halefiyetle güçlendirilmiş bir rücu hakkı olduğu kabul edilmiştir.

Yargıtay'ın 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesine dayalı rücu tazminat davalarına egemen ilkeleri belirleyen ve yukarıda geniş özeti yer alan 01.7.1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı, peşin sermaye değerli gelirlerde katsayı artışları nedeniyle oluşan artışların istenebileceği konusunu, öncelikle maddede yer alan "Kurum'ca sigortalıya veya hak sahibi kimselerine yapılan veya ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarları ile gelir bağlanırsa bu gelirlerin .... sermaye değerleri toplamı ..... işverene ödettirilir..." ifadesine dayandırmış, bunun yanında birçok gerekçeyi daha sıraladıktan sonra, süregelen uygulamanın, 3395 sayılı Yasa ile getirilen tavan sınırlamasıyla da desteklendiği görüşünü dile getirmiştir.

Halefiyet İlkesi Yönünden Değerlendirme

Başkasına ait bir borç dolayısıyla alacaklıyı tatmin eden kişinin, onun haklarını, kanunda belirtilen hallerde ve tatmin ettiği oranda kendiliğinden elde etmesi⁴ olarak tanımlanan halefiyet kavramıyla; başkasına ait bir borcu yerine getiren kişinin mal varlığında meydana gelen kaybı gidermeye yönelik tazminat niteliğindeki rücu hakkı karşılaştırıldığında; halefiyette alacaklının hakkının olduğu gibi devralınması, rücu ise alacaklıyı tatmin eden kişinin alacaklının hakkından bağımsız ve kendi şahsında doğan yeni hak elde etmesine bağlı olarak, zamanaşımı süresi ile alacağa bağlı hakların intikali konularında farklılık gözlenmektedir⁵. Ancak, alacaklı konumunu devralan kişinin borçludan isteyebileceği miktarın sınırı konusunda halefiyet ile rücu hakkı arasında bir fark bulunmamakta, her iki durumda da, alacaklıyı tatmin ölçütü belirleyici olmaktadır.

Yargıtay uygulamasında da, gelir artışlarının rücu tahsiline ilişkin davaların, "kanunun özel hükmünden doğan ve temelinde geri alma hakkı bulunan, kendine özgü nitelikte haleflik hukuki te-

meline dayandığı” belirtilerek, halefiyetle güçlendirilmiş bir rücu hakkı olduğu kabul edilmiştir. Kendine özgü haleflik tanımlamasıyla, zamanaşımı başlangıcının gelir bağlama kararının onay tarihi olarak alınması gereğiyle; Kurum’un rücu hakkını ortadan kaldıracak ibra, feragat gibi işlemlerin Kurum yönünden bağlayıcı olamayacağı ifade edilerek istenmiştir.

Anayasa Mahkemesi’ne yapılan iptal başvurusunda, “Doktrindeki ağır basan görüş, Kurum’un 26. maddeden doğan rücu hakkının Yargıtay’ın görüşü gibi halefiyet esasına değil “Kanundan doğan bağımsız rücu hakkına” dayandığı, gelirlerdeki artışların Anayasa Mahkemesi’nin yorumu gibi işverenden istenemeyeceği yönündedir.” görüşüne yer verilmişse de; iptal kararı “...Anayasa Mahkemesi, yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü’nün Anayasa’ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa’ya aykırılık kararı verilebileceğinden, iptali istenen kuralla ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 2. maddesi yönünden...” yaptığı incelemeyle sonuca varmıştır.

Halefiyet ile bağımsız rücu hakkı kavramlarının karşılaştırması ayrı bir inceleme konusu oluşturabilirse de, içtihadı birleştirme kararındaki kabul ve Anayasa Mahkemesi kararıyla ortaya çıkan durumun değerlendirilmesi kapsamında, bu konunun tartışılması yarar sağlamayacaktır.

Rücu Davalarının Yöneldiği Amaç

İşverenin Sosyal Sigortalar Kurumu karşısındaki sorumluluğunu düzenleyen 26. madde değişik amaçlara yöneliktir. Her şeyden önce, sigortalının uğradığı iş kazası veya tutulduğu meslek hastalığı nedeniyle yapılan sağlık ve parasal yardımların Kurumun malvarlığında meydana getirdiği eksikliği giderme amacı vardır. Ayrıca, “maddenin belirgin bir biçimde zararın Kurum’ca karşılanmasından dolayı sigortalı işçi ve onun işvereni arasında baş gösterecek çekişmeyi ve sürtüşmeyi önlemek gibi bir amacı da vardır.” çünkü iş kazasına uğrayan ya da meslek hastalığına tutulan sigortalının ve hak sahiplerinin işveren aleyhinde dava açmaları, uğradıkları zararın Kurum tarafından tam olarak karşılanmaması durumunda söz konusudur.

Bununla birlikte, “asil amaç, geri planda gizlidir

ve hukuksal açıdan her şeyin öncesinde ve yücesinde bulunan kişinin canını ve sağlığını korumaya ilişkindir.” Bu yönüyle, işverenin sorumluluğu, sosyal güvenlik sistemlerinin önleyici işlevi çerçevesinde değerlendirilebilir.”

Gerçekten de, iş kazası veya meslek hastalığının maddede sayılan etkenler altında gerçekleşmesi, kusurlu davranışıyla iş kazasının gerçekleşmesine etkide bulunan işveren veya üçüncü kişilerin, insan yaşamının kutsallığı konusunda gerekli duyarlılığı göstermedikleri; emeğiyle geçinmek konumundaki kişilerin çalışma güçleri ve üretkenliklerinin korunması yönünde gerekli önlemleri almadıklarının; özellikle işverenler açısından, işçinin sağlığını ve güvenliğini korumada yetersiz kalındığının göstergesidir.

Anayasa Mahkemesi, anılan karardaki iptal sonucuna varırken, “Kuralla, Kurum’ca sigortalıya veya hak sahibi kimselere yapılan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarı ile gelir bağlanması halinde bu gelirin Yasa’nın 22. maddesinde sözü edilen tarifeye göre hesap edilecek sermaye değerleri toplamının işverenden alınması öngörülmekte, bu gelirin istenebilmesi için zararın işverenin kastı ya da işçi sağlığı ve iş güvenliği kurallarına aykırı veya suç sayılabilir hareketi sonucunda oluşması gerekmektedir. Buna göre, iptali istenilen “...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebileceği miktarla sınırlı olmak üzere” bölümü, anılan sorumluluğun kapsamının belirlenmesinde, sigortalıya bağlanan gelirlerde, kanun, kararname ve katsayı değişikliği nedeni ile yapılacak artışların da işverenden istenebilmesini olanaklı kılmaktadır. Nitekim 1.7.1994 günlü, E.1992/3, K.1994/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı’ndaki yorumun da bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Anayasa’nın 2. maddesi ile benimsenen hukuk devleti, bütün faaliyetlerinde hukukun egemen olduğu devlettir. Bu devlette hukuk güvenliğini sağlayan bir düzen kurulması esastır. Böyle bir düzende devlete güven ilkesi ise vazgeçilmez temel öğelerdendir. Devletin yaptığı düzenlemelerde haksız bir edinime yol açılması ve kişilerin haksızlığa uğratılması kabul edilemez.

Anayasa’nın 60. maddesinde “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğini sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.”

Sosyal güvenlik kavramı, riskler nedeniyle ortaya çıkan zararın tazmini özelliği yanında ve buna daha üstün olarak, risklerin ortaya çıkmasını önlemek işlevini kapsamaktadır.

denilmektedir. Bu kurala göre, sosyal güvenlik herkes için bir hak ve bunu gerçekleştirmek ise devlet için görevdir. Sosyal güvenlik hakkı, sosyal sigorta kuruluşlarınca kendi kuralları çerçevesinde yerine getirilir. Sosyal sigortanın kapsamı, sigorta alanı ve içerdiği riskler ile alınacak primler yasalarla belirlenmiştir. Sosyal güvenliğin ve sigortanın varlık nedeni sosyal risklerin karşılanmasıdır.

Kanuna uymayan eylem sonucunda hukuksal yaptırıma maruz kalan ve bunun sonucu olarak da bağlanan gelirin sermaye değerini Kurum'a ödeyen ve böylece ilgi ve ilişkisi kesilen işverenin, kanun, kanun hükmünde kararname ve kararla bağlanan gelirlerde yapılacak artışlardan ve bu artışların peşin sermaye değerlerinden sorumlu tutularak dava tehdidi altında bulundurulması, sosyal güvenlik kuruluşlarına ait olması gereken risklerin işverene yükletilmesi anlamına gelir. Böyle bir durum hakkaniyet ve sorumluluk ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi sosyal hukuk devleti ilkesine de aykırıdır.

Bu nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır, iptali gerekir." gerekçesine dayanmış olup; bu sonuca varırken sosyal güvenlik alanındaki düzenlemelere ilişkin birçok kararında devletin yükümlülük sınırlarını belirlemede kullanılan Anayasa'nın 65. maddesindeki, "Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir." ölçütünü, kusurlu eylemleri bulunan işverenlerin tazmin sorumluluğuna ilişkin kural yönünden irdeleme gereği duymamıştır.

Sosyal güvenlik kavramı, riskler nedeniyle ortaya çıkan zararın tazmini özelliği yanında ve buna daha üstün olarak, risklerin ortaya çıkmasını önlemek işlevini kapsamaktadır. İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasında, devletin aktif bir tutumla bu alana en yüksek düzeyde müdahalesi gereği

de sosyal hukuk devletinin başta gelen gereklerindedir. "İşçilerin zararlarının sosyal güvenlik teşkilatı tarafından karşılanmasının işverenlerce prim ödenmesi nedeniyle değil de Anayasa tarafından yüklenmiş bir devlet ödevi olarak ortaya çıkmasının mantıki sonucu, işverenlerin prim ödemeleri nedeniyle kendilerini her türlü hukuki sorumluluğun dışında tutmalarının mümkün olmamasıdır... Söz konusu düşünceden hareketle, ne sigortaca karşılanmayan zararların işverenlerce giderilmesi ve ne de sigortanın yaptığı yardımlar nedeniyle rücu davası yoluyla işverenlere yönelmesi haklı bir gerekçeye dayandırılmaz."⁸

İş kazası ve meslek hastalığı sonucu oluşan zarar nedeniyle açılan rücu davaları, öğretide de dile getirildiği üzere, salt Kurum malvarlığında oluşan eksilmenin giderilmesi amacına yönelik olmayıp, işverenler yönünden işçiyi gözetme borcunun eksiksiz olarak yerine getirilmesini sağlamak, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki kuralların uygulanması konusundaki duyarlılığı arttırarak, bu alandaki olumsuzlukların önlenmesi ve devletin sosyal güvenlik alanındaki anayasal yükümlülüklerini gerçekleştirme amacına yönelik davalar olarak ortaya çıkmaktadır.

İddia edildiğinin tersine, çağdaş batılı devletlerinin yasal düzenlemelerinde de, bu tarz rücu düzenlemeleri yer almakta⁹, "...kasd, ağır kusur ve bağışlanmaz kusur gibi kavramlara başvurularak işverenin hukuki sorumluluğunun bir ölçüde muhafaza edilmesinin kazaları önlemek amacına yönelik olduğu açıkça belirtilmektedir. Ancak işverenin sorumluluğunun böylesine dar bir çerçeve içinde muhafaza edilmesinin iş güvenliğinin amacına hizmet edemeyeceği, işverenleri işçiyi gözetme borcunu yerine getirmeye yöneltmeyeceği açıktır.

Nitekim, işverenin işçiyi gözetme borcundan doğan hukuki sorumluluğunu ancak dar sınırlar içinde geçerli sayan ülkeler de, iş güvenliğinin sağlanması kaygısıyla bu çerçeveyi giderek genişletmek ihtiyacını duymuşlardır.¹⁰

Ayrıca, Avrupa Topluluğu Üyesi Ülkelerde Yer Değiştiren Ücretli ve Ücretsiz Çalışanlar İle Bunların Aile Bireyleri ve Haksahiplerinin Sosyal Güvenliğine İlişkin 1408/71 Sayılı AET Tüzüğü¹¹ kapsamındaki düzenlemeler ve özellikle "Ödemeyi Yapmakla Yükümlü Kurumların Sorumlu Üçüncü Kişilere Karşı Hakları" başlıklı 93. maddesi, sosyal gü-

venlik kuruluşlarının, sağladığı yardımlar nedeniyle rücu hakkını, topluluk düzenlemesi olarak güvence altına almaktadır.

Toplumsal barış, çalışma yaşamında işçi sağlığı ve iş güvenliği kurallarının, en yüce değer olan insan yaşamı ve sağlığının korunduğu, çalışma yaşamındaki ilişkilerin de barışçıl olduğu ortamda gerçekleşebilecektir. Devletin aktif tavırla müdahalesinin zorunlu bulunduğu insan hakları kuşağında yer alan sosyal güvenlik hakkının, tazmin edici niteliği yanında, önleyici özelliğinin yaşama geçirilebilmesi, sosyal hukuk devletinin, çalışma yaşamına müdahalesini zorunlulu kılmaktadır. Ayrıca bu alandaki en ucuz yöntem de, insan yaşamına saygı gösterip, koruyucu önlemleri almaktır. Aksine yaklaşımla, risklerin oluşmasını bekleyip, bundan doğan ekonomik ve sosyal zararların tazmini yoluna gitmek, hem pahalı, hem de zararın tümüyle tazminini olanaksız kılan, aynı zamanda çağdaş olmayan bir yöntemdir.

Rücu tazminat davalarının yarattığı maliyet konusundaki şikayetlerin yoğun olarak ileri sürüldüğü kesimler incelendiğinde, bunların daha çok kayıt dışı istihdam ilişkileri içinde olan, aynı zamanda iş güvenliği önlemlerinin uygulanmamasından kaynaklanan kazaların yoğun olarak ortaya çıktığı ve kayıt içi alanla haksız rekabet içinde olan kesimler olduğu görülmektedir. Bilgi eksikliği, geleneksel ilişkiler ve denetim yetersizliği gibi nedenlerle, bu alandaki iş kazası ve meslek hastalıklarının oldukça düşük bölümü yasal koşullar içinde değerlendirilebilirken, bu konuda yaratılacak esneklik ve yükümlülük indiriminin, oluşan düşük düzeydeki duyarlılığı da yok etmesi güçlü bir olasılıktır.

Bu alandaki en büyük sorun, iş kazası ve meslek hastalıklarının oluşumundaki etkenler ile kusurlu davranışların tespitinde, bilimsel yöntemlerle yapılan incelemeler sonucunda elde edilen nesnel verilerin bulunmayışı; sorumluluk oranlarının belirlenmesinde, benzer durumlardaki sorumlulukların biri birinden oldukça farklı düzeylerde ortaya çıkmasıdır. Bu nedenle, bu alanda inceleme yapan her düzeydeki yetkili ve bilirkişilerin konuya ilişkin yasal ve bilimsel bilgilerle donanması; sorumlulukların belirlenmesinde de, çağdaş ölçütler ışığında geliştirilmiş, nesnel yaklaşımların egemen kılınması şikayetleri yok edebilecektir. Peşin sermaye değerli gelirlerde oluşan değişimin tazmin so-

“İçtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar.”

rumlusuna yansıtılmaması yaklaşımı, sosyal güvenlik kuruluşunun bu alandan çekilmesine yol açmakla birlikte, sigortalı ile tazmin sorumlusu arasındaki hesaplaşma devam edecek, sosyal güvenlik kuruluşunun tazmin etmediği miktar da sigortalı tarafından maddi tazminat davasına konu edilecektir. Maddi tazminattan yapılacak eksiltme ise sebepsiz zenginleşmeye yol açabilecektir. Bu nedenlerle, sorunun çözümü, tazmin yükünden çok, bu davaların sıralanan amaçlarını gözetken arayışlara girmekten geçmektedir.

İçtihadı Birleştirme Kararının Bağlayıcılığı

Yargıtay Kanunu'nun 45. maddesi, “İçtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar.” düzenlemesini içermekte olup, içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilmesi ve kaldırılması için de maddede belirtilen yöntemin uygulanması gereğini öngörmüştür. Anılan düzenlemenin yorumunu içeren yargı kararlarında ise, “...İçtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar.” Bu hükümlerin taşıdığı anlam, içtihadı birleştirme kararlarının adliye mahkemeleri için benzer hukuki konularda adeta objektif hukuk kuralı niteliğinde bulduklarıdır.” (Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 26.01.1990 T.,1988/5 E., 1990/1 K.), “...kural olarak Yargıtay İçtihatları Birleştirme kararları konuları ile sınırlı, gerekçeleri ile aydınlatıcı ve sonuçları ile bağlayıcıdır. Bunun için benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar.” (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 20.05.2002 T., 2002/3339 E., 2002/5822 K.) görüşlerine yer verilmiştir.

506 sayılı Yasa'nın 26. maddesi konusunda düzenleme içeren ve yukarıda geniş özetleri verilen içtihadı birleştirme kararlarının tarihleri, içerikle-

Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen cümle, tavan sınırlaması getiren bir düzenleme olup, halefiyet konusundaki kabulün dayanağı değildir.

rindeki irdelemeler ve vardıkları sonuçlar incelendiğinde; 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesinden kaynaklanan rücu davalarının halefiyet ilkesine dayanılarak, Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilen ifade etken olmadığı gibi, halefiyet ilkesinin kabul edilip geliştirildiği dönemde, 3395 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemenin dahi mevcut olmadığı görülmektedir.

1992/3 E., 1994/3 K., 01.07.1994 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararında ise, "Öte yandan, 3395 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle, 26. maddeye getirilen tavanla sınırlı ödetme yöntemi dahi, artışların istenebileceğinin diğer bir kanıtıdır..." ifadesiyle, artışların istenebileceği konusunda özellikle, maddede yer alan "Kurum'ca sigortalıya veya hak sahibi kimselerine yapılan veya ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarları ile gelir bağlanırsa bu gelirlerin .... sermaye değerleri toplamı ..... işverene ödettilir..." düzenlemesinden hareketle varılan sonucun teyidi sağlanmıştır.

3395 sayılı Yasa ile getirilen ve Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen cümle, tavan sınırlaması getiren bir düzenleme olup, halefiyet konusundaki kabulün dayanağı değildir. Ayrıca iptal başvurusunda da belirtildiği üzere, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarı ile, gelir bağlanırsa bu gelirlerin 22. maddede sözü geçen tarifeye göre hesap edilecek sermaye değerleri toplamı işverenden alınır." yönündeki düzenlemenin iptaline ilişkin başvuru nedeniyle verdiği 1975/198 E., 1976/18 K., 18/3/1976 tarihli kararı ile 26. maddenin ilk fıkrasındaki "ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü giderlerin tutarı ile," ibaresinin iptali başvurusu nedeniyle verdiği 1982/4 E., 1983/17 K., 20/12/1983 tarihli kararda,

"... iş kazası sonucunda ölen bir işçinin hak sahiplerine kesin olarak bağlanan gelirden, ekonomik ve sosyal bazı nedenlere dayanarak sosyal hukuk devletinin gereklerinden olan sosyal adalet ve sosyal güvenliği sağlamak maksadı ile yasa ile sonradan artırma yapılmasının, 26. maddenin birinci fıkrasında "ve ileride yapılması gerekli bulunan" biçiminde yer alan kuralın kapsamı dışında kaldığı ve bu niteliğiyle itiraz konusu hükmün Anayasa'ya uygun bulunduğu sonucuna varıldığından itiraz reddedilmelidir." sonucuna varmıştır. Ancak, 01.7.1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararında, Anayasa Mahkemesi'nin bu yorumu kabul edilmiş ve Anayasa Mahkemesi'nin yorumunun bağlayıcı olmadığı da belirtilerek artışların istenebileceği sonucuna varmıştır.

Sıralanan veriler ışığında bakıldığında, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu bağlanan peşin sermaye değerli gelirlerde oluşan artışların tazmin sorumlularından istenebileceği sonucuna varan 1992/3 E., 1994/3 K., 01.07.1994 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı; 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesine 3395 sayılı Yasa ile eklenen ve tazmin borcu yönünden uygulamada yerleşmiş tavan sınırlamasına hukuksal dayanak oluşturan düzenlemeden hareket etmemiş olduğundan, anılan cümlenin iptali, İçtihadı Birleştirme Kararı'nın yasal dayanağını ortadan kaldırmadığı için, içtihadı birleştirme kararlarının değiştirilmesi veya kaldırılması yolundaki yöntem işlemediği sürece anılan İçtihadı Birleştirme Kararı'nın bağlayıcılığını koruduğu; Anayasa Mahkemesi kararıyla ortaya çıkan durumdan hareketle, peşin sermaye değerli gelirlerde oluşan artışların istenemeyeceği çözümüne ulaşılmasına olanak bulunmadığı kanısındayım.

Sonuç

Ayrıntıları verilen Anayasa Mahkemesi kararları ile konuya ilişkin içtihadı birleştirme kararları incelendiğinde; Kurum'un rücu hakkının halefiyet ilkesine dayandığı ve peşin sermaye değerli gelirlerde oluşan artışların rücu tazmininin istenebileceği konusundaki içtihadı birleştirme kararları, 3395 sayılı Yasa ile eklenen, "... sigortalı veya haksahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarlarla sınırlı olmak üzere..." düzenlemesinden hareketle sonuca varmadığından, bu düzenlemenin iptali de

içtihadı birleştirme kararının bağlayıcılığını ortadan kaldırmamıştır. Ancak, içtihadı birleştirme kararlarıyla getirilen çözümlerin, çağdaş gelişim ve hukuk alanındaki yeni yaklaşımlara uyarlanması amacıyla öngörülmüş olan çözüm yollarının işletilmesi olanağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu konuda yapılacak değerlendirmelerde, sosyal güvenliğin toplumda yaygınlaştırılması ve tazmin özelliğinden daha önde olması gereken önleyici özelliğinin önemi üzerinde durularak, kusura dayalı tazmin sorumluluğuna yönelik değerlendirmelerde, işçiyi gözetme borcuyla yükümlü işvereni, bu konuda özenli davranmaya yöneltecek, bu alandaki duyarlılığı artıracak yaklaşımlar gösterilmelidir. Aksi yöndeki uygulamalar, tüm değerlerin üzerinde olan insan yaşamına saygı konusunda büyük çabalarla geline nokta geriye götüreceği gibi, tazminatın caydırıcılığı özelliğini de ortadan kaldırarak sosyal devlet ilkesini aşındıracaktır.

Konunun tartışılmasında genellikle 1479 sayılı Yasa'nın 63. maddesindeki düzenlemenin "yardımların ilk peşin değeri için" rücu olanağı tanınmış olmasının eşitsizlik yarattığı ileri sürülmekteyse de; anılan maddenin iş kazası ve meslek hastalığı yönünden yapılan yardımlar konusunda herhangi bir sınırlama getirmeksizin, üçüncü bir kimsenin suç sayılır hareketi ile Kanunda sayılan yardımların yapılması hali için geniş kapsamlı bir rücu olanağını öngördüğü ve bu alandaki sigortalılar kendi nam ve hesabına serbest çalışan kişiler olduğu için, işçi sağlığı ve iş güvenliği kuralları yönünden bir ihlal bulunmadığı yönleri gözden kaçırılmaksızın bir karşılaştırma yapılmalıdır.

Diğer bir açıdan bakıldığında ise, sigortalı veya haksahiplerince açılan maddi tazminat davalarında belirlenen gerçek zarar tavan değerlerinden mahsup edilecek sigorta tahsislerinin peşin değerine ilişkin miktar, 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesindeki tazminat sınırlamasını tazmin sorumluları yönünden anlamsız kılacak veya sebepsiz zenginleşmeye yol açacaktır. Her iki durum da, sigortalı nedeniyle hiç prim tahsil edilmemiş olması halinde dahi her tür sosyal güvenlik yardımını, anayasal yükümlülük gereği sağlayan Kurum'un, zararını tazmin edememesi sonucuna yol açacağı gibi; bağlanan peşin sermaye değerli gelirlerin güncel koşullara uyarlanması konusundaki illiyet bağının gözardı edilmesine yol açacaktır.

Anayasa Mahkemesi, "...gelirlerde yapılacak artışlardan ve bu artışların peşin sermaye değerlerinden sorumlu tutularak dava tehdidi altında bulundurulması, sosyal güvenlik kuruluşlarına ait olması gereken risklerin işverene yükletilmesi anlamına gelir..." değerlendirmesini yapmış olup; inceleme münhasıran 506 sayılı Yasa'nın 26. maddenin birinci fıkrasıyla sınırlıdır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan ve öğretide yasal halefiyetin klasik örnekleri arasında yer alan, "İş kazası veya meslek hastalığı, 3 üncü bir kişinin kasıt veya kusuru yüzünden olmuşsa, Kurumca bütün sigorta yardımları yapılmakla beraber zarara sebep olan 3 üncü kişilere ve şayet kusuru varsa bunları çalıştıranlara Borçlar Kanunu hükümlerine göre rücu edilir." düzenlemesinin, iptal kararı ve sonrasında geliştirilecek uygulamadan etkilenmesi olanağı bulunmaktadır.

Yine bu kapsamda olmak üzere, 506 sayılı Yasa'nın 10. maddesine dayalı sorumluluk hali için, "...26. maddenin 1. fıkrasında, "her türlü giderlerin tutarları ile gelir bağlanmışsa bu gelirlerin 22. maddede belirtilen tarifeye göre hesaplanacak sermaye değerleri toplamı sigortalı veya haksahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere Kurumca işverene ödettirilir." hükmü getirilmiştir. Böyle bir sınırlama 26. maddeye ilk defa 3395 sayılı Yasa ile ve bu konudaki boşluğu dolduran Yargıtay içtihatlarından esinlenerek dahil edilmiştir. Yasa koyucunun aynı değişikliği 10. maddede yapmamış olması, bu maddeye göre açılan davalara sınır tanımadığı anlamına gelmez. Öte yandan, 10. maddenin amaca yönelik yorumlanmasından bu maddeye göre açılan davaların sınırsız şekilde süreceği sonucu çıkmamaktadır. O itibarla, kusursuz sorumluluğu öngören 9 ve 10. maddeye dayanılarak açılan rücu davalarında da 26. maddenin öngördüğü sınırlamanın (tavanın) kıyas yoluyla uygulanmasının hak ve nesafet kurallarına uygun düşeceği açıktır." çözümünün geliştirildiği Yargıtay uygulamasının da 10. maddenin "...sigorta olayları için Kurumca yapılan ve ilerde yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarı ile, gelir bağlanırsa bu gelirlerin 22 nci maddede sözü geçen tarifeye göre hesabedilecek sermaye değerleri tutarı, 26 ncı maddede yazılı sorumluluk halleri aranmaksızın, işverene ayrıca ödettirilir." düzenlemesindeki "ayrıca ödettirilir" sözcükle-

rinin amacına açıklık getirilerek yeniden oluşturulma zorunluluğu vardır. Anayasa Mahkemesi iptal kararının gerçek etkisinin 10. maddeye dayalı sorumluluk alanında, tavan sınırlamasının kalkmasıyla oluştuğunu söylemek abartılı bir yaklaşım olarak nitelenemeyecektir.

506 sayılı Yasa'nın 26. maddesinde özellikle işverenin sorumluluğu yönünden öngörülmüş olan kavramlar, bu konudaki bilimsel veriler, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki çağdaş gelişim ve düzenlemeler ışığında yorumlanıp, nesnel ilkeler ortaya konulduğu ve sorumluların kusurluluk hallerinin tespitinde bu ilkelere uygun inceleme yöntemlerinden yararlanılarak sonuca varıldığı takdirde, bu alana ilişkin belirsizlikler giderilebilecek; denetim mekanizmasının etkin olarak işletilmesiyle de iş kazası ve meslek hastalığına yol açacak koşullar ortadan kaldırılabilecektir. Çağdaş sosyal güvenlik anlayışının önleyici boyutu bu yolla yaşama geçirildiği takdirde, tazminat sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin tartışmalar önemini yitirecek, tazmini gereken durumlar ise taraflarca kabul edilebilir çözümlere ulaşacaktır.

DİPNOTLAR

- 1 Mustafa Çenberci, Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi, Olgaç Matbaası, Ankara 1985, sh.188.
- 2 age., sh.203-204.
- 3 age., sh. 239: "a-aa) Sosyal Sigorta yardımında bulunan Kurumun önceki rücu alacağı davasında bağladığı gelir peşin sermaye değeri ve yaptığı masraf tutarı ile sigortalının (veya hak sahiplerinin) işverenden elde ettikleri tazminat miktarı toplamı sayet işverenin sigortalının (veya hak sahipleri) zararlarına karşı ödemekle sorumlu bulunduğu paranın altında ise, Kurum zamanaşımı süresi içinde bulunmak ve aradaki farktan çok olmamak üzere, yeni Yasanın öngördüğü artış farkını istemek hakkına haizdir (Yg. 10. HD, 1180/1342; HGK, 14.6.1978, 37/663); bb) Zararlandırıcı Sosyal Sigorta olayı nedeniyle Kurumca gelir bağlanmasından sonra yürürlüğe giren ve gelirlerle sair Sosyal Sigorta yardımlarını artırıcı nitelik taşıyan yasalar uyarınca yapılan yardımların da -zamanaşımı hudutları içerisinde olmak ve haleflik ilkesi çevresinde sigortalı veya hak sahiplerince işverenden istenebilecek miktarları aşmamak üzere-, rücu alacağına konu edilebileceği Yargıtayın ve Dairemizin yerleşmiş görüşleri gereğidir (Yg. 10. HD, 16.3.1982, 1352/1575);...d - Kat sayısının 16'dan 25'e çıkarılması ve 7/17515 sayılı Kararnamenin uygulanması nedeniyle hak sahibi D'ye bağlanan gelirlerdeki artış, yeni bir olay olup,.. tavan aşılmamış, zamanaşımı da söz konusu bulunmamış olduğuna göre, (Kurumun gelirdeki artışa ilişkin bu) isteğinin hüküm altına alınması gerekir. (Yg. 10. HD, 17.6.1982, 2882/3094)."
- 4 Ahmet M. Kılıçoğlu, Türk Borçlar Hukukunda Kanuni Halefiyet, A. Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1979, sh. 7.

- 5 age., sh. 13-15.
- 6 Bağımsız rücu hakkı konusunda ayrıntılı bilgi için Bkz., Resul Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu ve Yorumu, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, 2. Baskı, sh. 554-596.
- 7 Ali Güzel, Ali Rıza Okur, Sosyal Güvenlik Hukuku, Beta Basım A.Ş., İstanbul 2002, sh. 229.
- 8 Sarper Süzek, İş Güvenliği Hukuku, Savaş Yayınları, Ankara 1985, sh. 206-208.
- 9 Levent Akın, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Yetkin Yayınları, sh.63-84.
- 10 Sarper Süzek, İş Güvenliği Hukuku, Savaş Yayınları, Ankara 1985, sh.207-208.
- 11 H. Şadi Ekdemir, Avrupa Birliği-Türkiye Sosyal Güvenlik Normları, TİSK Yayın No:257, Ankara 2005.